

PŮSOBENÍ VYŠŠÍCH HIERARCHIÍ PROSTŘEDNICTVÍM HISTORICKÝCH OSOBNOSTÍ

Gilgameš Eabani, Alexandr Veliký, Hypatia

Rudolf Steiner

V duchovní vědě je tomu tak, že pravdy a poznatky jsou tím obtížnější, čím více postupujeme od obecných poměrů ke zvláštním, konkrétním jednotlivostem. Toho jste si již mohli povšimnout, když jsme se v různých pracovních skupinách snažili mluvit konkrétně historicky třeba o opětovných vtěleních velkého vůdce náboženství vyznávaného Peršany, Zarathuštry - když jsme mluvili o souvislosti Zarathuštry s Mojžíšem, s Hermem a také s Ježíšem Nazaretským. Ale i při jiných příležitostech jsme se již dotkli konkrétních historických otázek. Od záležitostí, v jejichž rámci lidské srdce tu či onu nepravděpodobnou skutečnost ještě poměrně snadno přijme, sestupujeme do oblastí plných nepravděpodobností, sestupujeme-li od velkých pravd o prostoupenosti a proniknutosti světa duchem, od velkých vesmírných zákonů k duchovní povaze jednotlivé individuality, jednotlivé osobnosti. A v případě lidí, kteří dosud nejsou dostatečně připraveni, se u této propasti mezi obecnými a konkrétními pravdami zpravidla dostaví nedůvěra.

V přednáškách, jež jsou věnovány okultním dějinám a ve světle duchovní vědy pojednávají o historických skutečnostech a dějinných osobnostech - a k nimž má dnešní úvaha podat jistý úvod - vám povím leccos podivuhodného. Uslyšíte leccos podivuhodného, co bude vyžadovat vaši dobrou vůli, onu dobrou vůli, která je vyškolená všemi poznatky duchovní vědy, jež v průběhu let prošly vaší duší. Neboť je tím nejkrásnějším a nejvýznamnějším plodem, jež nám přináší spirituální světový názor, že jakkoli jsou poznatky, které získáváme, vystavěny složitě a podrobně, nemáme nakonec před sebou jen souhrn dogmat, ale díky tomuto duchovně-vědeckému náhledu máme v sobě, ve svém srdci a ve své duši něco, co nás vede nad stanovisko, jež můžeme získat kterýmkoli jiným náhledem na svět. Neosvojujeme si dogmata, poučky ani pouhé vědomosti, nýbrž díky svým poznatkům se stáváme jinými lidmi.

K oblastem duchovní vědy, jako jsou ty, jimiž se nyní budeme zabývat, v jistém ohledu patří duševní porozumění; nikoli porozumění intelektuální, nýbrž duševní, které dokonce musí být na některých místech ochotno vyslechnout si a přijmout náznaky, které by byly příliš hrubé, ba přímo brutální, kdybychom je chtěli vtěsnat do příliš ostrých kontur.

Tím, o čem bych rád vyvolal vaše představy, je skutečnost, že v celém, i historickém vývojovém procesu lidstva v průběhu jednotlivých tisíciletí až do našich dnů stojí za veškerým lidským vývojem a lidským děním jako vůdčí síly, jako vůdcové duchovní bytosti, duchovní individuality, a že pro největší a nejdůležitější skutečnosti v chodu dějin se ten či onen člověk s celou svou duší, s celou svou bytostí ukazuje jako nástroj cíleně působících individualit, stojících za ním. Chceme-li však pochopit ony podivuhodné, tajuplné souvislosti mezi dřívějšími a pozdějšími událostmi v historickém vývoji, musíme si osvojit řadu pojmů, které v běžném životě nemáme.

Když si vzpomenete na mnohé z toho, co bylo během těch let řečeno, v duši vám možná vytane, že v dávných dobách - též v dobách poatlantského kulturního vývoje, vrátíme-li se o několik tisíciletí před dobu označovanou obvykle za historickou

- lidé ještě víceméně měli abnormální jasnozřivé stavy; že mezi tím, co dnes nazýváme střízlivým bděním, omezeným jen na fyzický svět, a bezvědomým stavem spánku s jeho pochybnou říší snů se rozprostírala oblast vědomí, jejímž prostřednictvím se člověk nořil do duchovní, spirituální reality. A to, co dnes učení lidé (kteří sami „vědecky“ vyplodili už tolik bájí a pověstí) vykládají jako výplody lidové fantazie, vyvěrá ve skutečnosti, jak víme, z dávného jasnozření, z jasnozřivých stavů lidské duše, která v oněch dobách viděla za fyzické bytí a to, co viděla, pak vyjadřovala v obrazech bájí a rovněž pohádek a legend. Máme-li tedy před sebou staré, a sice opravdové staré báje, pohádky a pověsti, můžeme v nich skutečně najít více poznání, více moudrosti a pravdy než v naší dnešní abstraktní učenosti a vědě.

Jestliže tedy obrátíme pohled do velmi dávných dob, máme před sebou jasnozřivého člověka a víme, že tato jasnozřivost se u různých národů různých dob stále více vytrácela. Dnes, při přednášce na vánoční slavnosti, jsem dokonce mohl upozornit na to, že v Evropě se ještě poměrně velmi pozdě vyskytovaly ve velkém rozsahu zbytky starého jasnozření. Dohasínání jasnozření a nástup vědomí omezeného na fyzický svět se u různých národů uskutečňuje v různých dobách.

Dovedete si tedy představit, že lidé v průběhu kulturních epoch po velké atlantské katastrofě, jak jsme je vypočítali, v průběhu staroindické, staroperské, egyptsko-chaldejské, řecko-la-tinské a naší kulturní epochy, museli působit na poli světových dějin nej různější formou, protože byli různou formou spojeni s duchovním světem. Půjdeme-li zpět do perského, ale ještě i do egyptsko-chaldejského období, pak to, co člověk cítil a prožíval ve své duši, přesahovalo do duchovních světů a duchovní mocnosti vstupovaly do jeho duše. Toto živé spojení lidské duše s duchovními světy končí v podstatě až ve čtvrtém, řecko-latin-ském údobí a úplně zmizelo teprve v naší době. Pro vnější dějiny se v naší době vyskytuje jen tam, kde lidé pomocí prostředků, jež jsou jim dnes dostupné, znovu hledají vědomé spojení mezi tím, co žije v lidské duši, a duchovními, spirituálními světy.

Když tedy člověk v dávných dobách pohlédl do své duše, neskrývala v sobě jen to, čemu se naučila od fyzického světa, co vymyslela podle věcí fyzického světa, nýbrž žilo v ní bezprostředně to, co jsme například vylíčili jako duchovní hierarchie existující nad člověkem a sahající až do duchovních světů. Prostřednictvím nástroje lidské duše to působilo dolů na fyzickou pláň a lidé věděli, že jsou spojeni s těmito individualitami vyšších hierarchií. Ohlédneme-li se třeba ještě za egyptsko-chaldejským obdobím - musíme ovšem vzít jeho starší etapy - najdeme lidi, kteří jsou takřkajíc historickými osobnostmi; nebudeme jim však rozumět, budeme-li je chápat jako historické osobnosti v dnešním smyslu. Mluvíme-li dnes o historických osobnostech, jsme jako lidé materialistického věku přesvědčeni, že tu v průběhu dějin působí jen impulzy, intence dotyčných osobností. V podstatě tedy můžeme porozumět již jen lidem z [posledních] tří tisíciletí, to znamená nanejvýš ještě tak lidem žijícím v tisíciletí, které končí narozením Ježíše Krista, a pak lidem z 1. a 2. tisíciletí po Kristu, v němž sami žijeme. Platón, Sókratés, možná i Thalés a Periklés, to jsou lidé, jimž případně ještě můžeme porozumět jako lidem, kteří se nám podobají. Půjdeme-li však dále do historie, končí možnost lidem rozumět, pokud jim chceme rozumět jen na základě analogie s lidmi současnosti.

Egyptskému Hermovi, onomu velkému učiteli egyptské kultury, ani Zarathuštrovi, a dokonce ani Mojžíšovi už takto porozumět nemůžeme. Půjdeme-li dále do historie, než je tisíciletí, jež předchází křesťanskému letopočtu, musíme počítat s tím, že kdekoli budeme mít co do činění s historickými osobnostmi, stojí za nimi vyšší individuality, vyšší hierarchie, které tyto osobnosti jakoby posednou, ovšem v tom nejlepší slova smyslu. Tady se však ukazuje zvláštní jev, bez jehož znalosti nemůžeme dějinnému vývoji porozumět.

Až po naši dobu jsme rozlišili pět časových údobí. Máme tedy první poatlantské kulturní údobí, které sahá do vzdálených tisíciletí, údobí indické, pak druhé, staroperské, třetí, egyptsko- -chaldejské, čtvrté, řecko-latinské, a páté, naše vlastní údobí. Už když půjdeme od řecko-latinského charakteru k egyptskému, musíme konstatovat, že zde pro historické zkoumání máme uvedený přechod, že zde místo čistě lidského zkoumání (jež nám ještě může posloužit u postav řeckého světa až k období héroů) přikládáme jiné měřítko a za jednotlivými osobnostmi začínáme hledat duchovní mocnosti, které představují něco nadosobního a které působí prostřednictvím těchto osobností jako svých nástrojů. Tyto duchovní individuality při tom musíme pojmout svým duševním zrakem tak, abychom doslova dokázali uvidět člověka, který stojí na fyzické pláni, a za ním působící bytost z vyšších hierarchií, jež jako by tohoto člověka zezadu držela a stavěla ho na místo, na kterém je mu dáno stát v rámci vývoje lidstva.

Už tady je ovšem nanejvýš zajímavé dotknout se z tohoto hlediska vztahů mezi skutečně důležitými, historicky určujícími ději egyptsko-chaldejské epochy a epochy řecko-latinské. Jsou to dvě po sobě následující kulturní epochy; zprvu pronikneme řekněme k roku 2800, 3200 až 3500 před naším letopočtem, tedy poměrně nepřilíš daleko. Přesto nepochopíme, co se tam dělo a co už i dnes dávné dějiny poněkud odkrývají; pochopíme to jen tehdy, uvidíme-li za historickými osobnostmi vyšší individuality. Pak se nám ale dále ukáže, že u všech důležitých věcí, jež se tu ve třetím údobí udály, máme cosi jako opakování ve čtvrtém, řecko-latinském údobí. Skoro to vypadá, jako kdyby to, co je u předchozího údobí vysvětlitelné pomocí vyšších

zákonů, bylo pro následující údobí vysvětlitelné pomocí zákonů fyzického světa; jako kdyby to sestoupilo, o stupeň zhrublo, stalo se fyzičtějším - u velkých událostí z předchozích údobí se nám ukazuje cosi jako zrcadlení ve fyzickém světě.

Dnes vám chci podat jistý úvod, a chtěl bych vás proto upozornit na významnou báji, v níž je vykreslena jedna z nejdůležitějších událostí egyptsko-chaldejského údobí, jež se pak (ovšem posunutá o stupeň níže) zrcadlí v údobí řecko-latinském. Chtěl bych tedy vedle sebe postavit dvě souběžné skutečnosti, které spolu z okultního hlediska souvisí; jedna z nich spočívá jakoby o půl pláň výše a druhá zcela na fyzické zemi, představuje však něco jako zhmotnělý stínový obraz duchovní události z dřívější epochy. Události, za nimiž stojí mocnosti vyšších hierarchií, mohli lidé vnějším způsobem vyprávět vždy jen pomocí bájí. Uvidíme však, co spočívá v pozadí právě této báje, která nám jako tu nejvýznamnější událost líčí to, co přesahuje z chaldejské doby. Podíváme se jen na hlavní rysy této báje.

Tato báje vypráví, že kdysi žil velký král jménem Gilgameš. Člověk, který dovede taková jména posoudit, už z tohoto jména pozná, že nemáme co do činění pouze s fyzickým králem, ale . s božstvem stojícím za ním, s individualitou, která za ním stála, jíž byl král z Ereku posedlý a která skrze něj působila. Máme tedy co do činění s něčím, co v reálném smyslu musíme nazývat bohočlověkem. Báje vypráví, že Gilgameš utiskuje město Ereku. Město Ereku se obrátí na své božstvo jménem Aruru a toto božstvo si povolá pomocníka: Ze země povstane onen rek. Takové jsou tedy obrazy báje; uvidíme, jaké hlubiny historických událostí za touto bájí spočívají. Božstvo dá ze země povstat Ea- banimu, což je jistý druh lidské bytosti, která v porovnání s Gil- gamešem vypadá jako nižší, neboť se praví, že měl zvířecí srst, byl pokrytý chlupy a působil jako divoch; ve své divokosti však byl prodchnut bohem a vyznačoval se starým jasnozřením, jasnozřivým věděním, starým jasnozřivým poznáním.

Eabani pozná jednu ženu z Ereku a je tím vtažen do města. Stane se Gilgamešovým přítelem a díky tomu zavládne ve městě mír. Panují teď oba společně: Gilgameš a Eabani. A tu sousední město uloupí Eabaniho a Gilgamešovu městu jeho ochrannou bohyni Ištaru. Oba podniknou proti lupičskému městu válečnou výpravu, přemohou jeho krále a získají bohyni zpět. Bohyně se tedy vrátí zpět do Ereku, Gilgameš žije naproti ní, a tu si všimneme zvláštní věci, že Gilgameš nemá nejmenší porozumění pro osobitou povahu této bohyně. Odehraje se výjev, který nám bezprostředně připomíná jeden biblický výjev z Janova evangelia. Gilgameš stojí před Ištarou. Zachová se ovšem jinak než Ježíš Kristus; bohyni vyčte, že před tím, než před něj předstoupila,

milovala mnoho jiných mužů. Zvláště jí vyčte známost s posledním z nich. Nato se ona se svou stížností obrátí na božstvo, na bytost vyšších hierarchií, která je právě jí, ochranné bohyni města, přidělena: obrátí se na Anua. A Anu sešle na zemi svého býka a Gilgameš s ním musí zápasit. Kdo si vzpomene na Mithru přemáhajícího býka, najde náznak něčeho podobného na tomto místě, kde Gilgameš musí přemoci býka seslaného Anuem.

Všechny tyto události - a až si budeme báji vysvětlovat, uvidíme, jaká hloubka se za nimi skrývá - vedly k tomu, že Eabani mezitím zemřel. Gilgameš je teď sám. Napadne ho myšlenka, která mu strašlivě sžírání duši. Teprve pod dojmem toho, co prožil, si uvědomí, že člověk je přece jen smrtelný. Tato myšlenka, kterou si dříve neuvědomoval, mu v celé své strašlivosti vstoupí do vědomí. A tu uslyší o jediném pozemském člověku, jenž zůstal nesmrtelný, zatímco všichni ostatní lidé v poatlantské době získali vědomí smrtelnosti: Uslyší o nesmrtelném Xisuthrovi*

žijícím daleko na západě. Protože chce zbádat záhady života a smrti, podnikne obtížné tažení na západ. - Již dnes mohu říci: Toto tažení na západ není ničím jiným než tažením za tajemstvími dávné Atlantidy, za událostmi, jež předcházely velké atlantské katastrofě. Za nimi podnikne Gilgameš svou cestu. Je velmi zajímavé, že musí minout bránu, kterou střeží obří štíři, že ho duch uvede do říše smrti, že vstoupí do Xisuthrovy říše a zde pozná, že všichni lidé musí být v poatlantské době stále proniknuti vědomím smrti. Zeptá se tedy Xisuthra, odkud má vědomí svého věčného jádra, jak to, že je proniknut vědomím nesmrtelnosti. Tu mu Xisuthros řekne: To můžeš být i ty, musíš však prožít, co jsem musel prožít já při přemáhání hrůzy, strachu a osamění, jimiž jsem byl nucen projít. Když se bůh Ea rozhodl - v tom, co nazýváme atlantskou katastrofou - nechat zahynout tu část lidstva, která neměla dál žít, pověřil mě, abych odešel na něco na způsob lodi. Měl jsem s sebou vzít zvířata, která měla zůstat, a individuality, jež jsou vpravdě nazývány Mistry. S touto lodí jsem velkou katastrofu přečkal.

To vyprávěl Xisuthros Gilgamešovi a pravil: To, čím jsem prošel, můžeš prožít jen v nitru; na základě toho však můžeš dospět k vědomí nesmrtelnosti, nebudeš-li sedm nocí a šest dnů spát.

Gilgameš se rozhodne zkoušku podstoupit, velmi záhy však usne. Tu Xisuthrova žena upeče sedm mystických chlebů - jejich požití má nahradit to, čeho by se měl Gilgameš domoci v oněch sedmi nocích a šesti dnech. Gilgameš pak s tímto elixírem života táhne dál, projde něčím na způsob koupele v omlazovací studánce a dorazí zpět na pobřeží své domoviny, která se nachází u řek Eufratu a Tigridu. Tu mu had vezme sílu elixíru života, a tak se domů vrátí bez něj, avšak s vědomím, že existuje nesmrtelnost, a naplněn touhou spatřit ještě alespoň Eabanioho ducha. Ten se mu skutečně zjeví a z rozhovoru, který se pak odvíjí, se dovídáme, jakým způsobem může pro kulturu egyptsko- -chaldejské doby vzejít vědomí souvislosti s duchovním světem. To je důležité - tento vztah mezi Gilgamešem a Eabanim.

Předestřel jsem vám tedy obrazy báje, významné báje o Gilgamešovi, báje, u níž uvidíme, že nás zavede do spirituálních hlubin, které skrývá chaldejsko-babylonské kulturní údobí. Chtěl jsem vám předložit obrazy, z nichž vám bude zřejmé, že tu stojí takřkajíc dvě individuality: individualita bytosti, do níž včnívá božsky-duchovní bytost: Gilgameš - a bytost, která je více člověkem, ovšem takovým způsobem, že bychom ji nazvali mladou duší, jež má za sebou jen málo inkarnací, a proto si s sebou do pozdějších dob přinesla dávné jasnozření: Eabani.

Eabani je navenek popsán jako oděný do zvířecích kůží. Tím je naznačena jeho divokost; avšak právě díky této divokosti je na jedné straně dosud obdařen dávnou jasnozřivostí, na druhé straně je mladou duší, která prožila mnohem méně inkarnací než jiné duše stojící na dané výši vývoje. Gilgameš tak pro nás představuje bytost, jež byla sice zralá k zasvěcení, pouze tohoto zasvěcení už nedokázala dosáhnout, neboť cesta na západ je cestou k zasvěcení, které [jen] nebylo dovedeno do konce.

Na jedné straně vidíme v Gilgamešovi samotného zakladatele chaldejsko-babylonské kultury a za ním působící božsky- -duchovní bytost, něco jako ducha ohně, a vedle něj pak jinou individualitu, mladou duši, Eabaniho, individualitu, která k pozemské inkarnaci sestoupila teprve později. Když budete číst *Tajnou vědu v nástinu*, uvidíte, že individuality teprve zvolna sestupovaly zpátky z planet.

Babylonsko-chaldejská kultura závisí na vzájemné výměně toho, co vědí oni dva, a my uvidíme, že celá babylonsko-chaldejská kultura je výsledkem toho, co vzešlo od Gilgameše a Eabaniho. Vstupuje do ní jasnozřivost bohočlověka Gilgameše a jasnozřivost mladé duše Eabaniho. Tento proces dvou individualit působících vedie sebe, z nichž jedna je pro druhou nezbytná, se pak zrcadlí v pozdním čtvrtém kulturním údobí, údobí řecko-latinském, a to na fyzické pláni. K úplnému pochopení tohoto zrcadlení dospějeme ovšem teprve pozvolna. Děj spíše duchovní povahy se tedy zrcadlí na fyzické pláni v době, kdy už lidstvo velmi pokročilo ve svém sestupu a necítilo již sounáležitost lidských osobností s duchovně-božským světem.

Tato tajemství duchovně-božského světa byla uchováována v mystériích. Tak například byla mnohá z dávných svátých tajemství, jež ukazovala spojení lidské duše s božsky-duchovními světy, uchováována v mystériu Diany Efeské a v efeském chrámu. Bylo v něm uchováváno mnohé, co v době, která vedla k rozvoji lidské osobnosti, již nebylo srozumitelné. A jako znamení nepatrného porozumění pouze vnější osobnosti tomu, co ještě zůstalo spirituální, před námi stojí napůl bájná postava Héro- strata, jenž vhodí hořící pochodeň do chrámu efeské svatyně. Tento čin se nám jeví jako znamení střetu osobnosti s tím, co zůstalo z dávných spirituálních dob. A v týž den, kdy člověk jen proto, aby se jeho jméno zachovalo budoucím generacím, vhodí hořící pochodeň do chrámu efeské svatyně, v týž den se zrodí člověk, který toho učinil ze všech nejvíc pro kulturu osobnosti na půdě, na níž má být pouhá kultura osobnosti překonána: Hé- rostratos vhodí svou pochodeň v den, kdy se narodí Alexandr Veliký, člověk, který je cele osobností. Tak tu Alexandr Veliký stojí jako stínový obraz Gilgameše.

Za tím se skrývá hluboká pravda. Alexandr Veliký stojí ve čtvrtém, řecko-latinském údobí jako stínový obraz Gilgameše, jako projekce duchovní reality na fyzické pláni. A Eabani, promítnutý na fyzickou pláň, je Aristotelés, učitel Alexandra Velikého. Jakkoli je to podivné: Alexandr a Aristotelés stojí vedle sebe jako Gilgameš a Eabani. A my takřka vidíme, jak sem Alexandr Veliký v první třetině čtvrtého poatlantského údobí přenáší - pouze převedeno do zákonů fyzické pláně - to, co dal Gilgameš chaldejsko-babylonské kultuře. Nádherným způsobem se to jako určitý dozvuk činů Alexandra Velikého projeví, když je v místě dějiště egyptsko-chaldejské kultury založena Alexandrie, aby to jako do určitého centra bylo vsazeno právě sem, kam tak mocně sahalo třetí, egyptsko-babylonsko-chaldejské údobí.

A vše se mělo sejít v tomto alexandrijském kulturním centru. Postupně se tu skutečně sešly všechny kulturní proudy z poatlantské doby, které se měly setkat. Jako v určitém centru se právě v Alexandrii, na místě, jež bylo postaveno do dějiště třetího kulturního údobí, setkaly s charakterem čtvrtého údobí. A Alexandrie přečkala vznik křesťanství. Teprve v Alexandrii se rozvinuly ty nejdůležitější věci čtvrtého kulturního údobí, v době, kdy tu již bylo křesťanství. Působili tu ti největší učenci a spojily se tu tři vůbec nejpodstatnější kulturní proudy: starý pohansko-řecký proud, křesťanský proud a proud mojžíšsko- -hebrejský. Ty se v Alexandrii spojily, působily jeden v druhém.

A je nemyslitelné, aby alexandrijská kultura, která byla zcela postavena na osobnosti, mohla být založena něčím jiným než osobností prodchnutou bytostí, jakou byl Alexandr Veliký. Neboť nyní všechno, co bylo dříve nadosobní, co dříve z lidské osobnosti všude přesahovalo do vyšších duchovních světů, nabylo osobního charakteru. Osobnosti, které tu před námi stojí, mají takřka všechno v sobě; už jen velmi málo vidíme moci, jež by je z vyšších hierarchií řídily a stavěly na jejich místo. Všichni

ti různí mudrci a filosofové, kteří v Alexandrii působili, jsou dávnou moudrostí cele převedenou na lidsky-osobní úroveň; všude z nich promlouvá to, co je osobní.

Právě to je zvláštní: Všechno, co bylo ve starém pohanství vysvětlitelné jen tak, že se vždy poukazovalo na to, jak bohové sestoupili a spojili se s dcerami lidí, aby zplodili hérovy, to všechno je převedeno do osobní činnosti lidí v Alexandrii. A jaké formy na sebe v Alexandrii vzalo židovství, mojžíšská kultura, můžeme vidět z toho, co nám ukazují právě doby, kdy už tu bylo křesťanství. Už tu není nic z onoho hlubokého pochopení spojení světa lidí s duchovním světem, jež tu stále ještě bylo v době proroků a můžeme ho najít dokonce ještě i v posledních dvou staletích před začátkem našeho letopočtu; i v židovství se tu všechno stalo osobností. Jsou zde činní lidé s neobyčejně hlubokými znalostmi tajemství dávných tajných učeních, všechno však získalo osobní ráz; v Alexandrii působí osobnosti. A křesťanství zprvu v Alexandrii vystupuje, abych tak řekl, na své zvrácené, dětské úrovni.

Křesťanství, jež je povoláno vést to osobní v člověku stále výše do nadosobního, vystoupilo v Alexandrii se zvláštní silou. Křesťanské osobnosti působily především tak, že máme často dojem: V jejich činech jsou předjímany pozdější činy čistě osobně působících biskupů a arcibiskupů. Tak působil ve 4. století arcibiskup Theofil Alexandrijský a působil tak i jeho následník a příbuzný Cyril Alexandrijský. Můžeme je posuzovat jaksi jen z hlediska jejich lidských slabostí. Křesťanství, jež má dát lidstvu to největší, se nejprve ukazuje ve svých největších slabostech a ze své osobní stránky. V Alexandrii však mělo být dáno znamení celému vývoji lidstva.

Máme tu opět projekci něčeho dřívějšího a spirituálnějšího na vnější fyzické pláni. Ve starých orfických mystériích zde byla jedna podivuhodná osobnost, která prošla tajemstvími těchto mystérií a patřila k nejsympatičtějším a nejzajímavějším žákům starých řeckých orfických mystérií. Byla dobře připravena, zejména jistým tajným keltským školením, jímž prošla v dřívějších inkarnacích. Tato individualita hledala s hlubokou vroucností tajemství orfických mystérií. Žáci orfických mystérií měli ve vlastní duši prožít to, co je obsaženo v báji o Dionýsu Zagreo- vi, kterého Titáni roztrhali na kusy, jehož tělo však Zeus pozvedl k vyššímu životu. Individuálně lidským způsobem měli právě orfické prožívat, jak se člověk, prochází-li jistou mysterijní cestou, takřka rozplývá ve vnějším světě, s celou svou bytostí je roztrhán na kusy a přestává v sobě nalézat sám sebe.

Zatímco jinak, poznáváme-li zvířata, rostliny a nerosty obvyklým způsobem, máme abstraktní poznání, protože setraváme mimo ně, musí se ten, kdo chce dosáhnout skutečného poznání v okultním smyslu, cvičit tak, jako kdyby přebýval uvnitř ve zvířatech, v rostlinách a nerostech, ve vzduchu i vodě, ve studánkách i v horách, kamenech, hvězdách či v druhých lidech, jako kdyby s nimi splynul. A přesto musí jakožto orfik vyvinout velkou vnitřní duševní sílu, aby - obnoven jako v sobě naprosto ucelená individualita - zvítězil nad svým rozerváním na kusy ve vnějším světě. Patřilo v jistém ohledu k těm nejvyšším tajemstvím zasvěcení, která člověk mohl prožít, když se to, co jsem vám právě naznačil, stalo lidským prožitkem. A mnoho žáků orfických mystérií prošlo takovými prožitky, prožilo tímto způsobem rozervání na kusy ve světě a absolvovalo díky tomu to nejvyšší, co bylo v předkřesťanských dobách možné prožít jako přípravu na křesťanství.

K žákům orfických mystérií patří mimo jiné i ona sympatická osobnost, jejíž vnější jméno se nedochovalo, která se však zřetelně ukazuje jako žák orfických mystérií a na niž teď poukážu. Už jako mladík a potom po mnoho let byla tato osobnost úzce spjata se všemi řeckými orfii. Působila v době, která předcházela řecké filosofii a v knihách o dějinách filosofie již není zaznamenána, neboť to, co je zaznamenáno o Thalétovi a Hérakleitovi, je dozníváním dřívějšího působení mysterijních žáků. A k těmto mysterijním žákům patří i ten, o němž vám teď vyprávím jako o žáku orfických mystérií a jehož žákem pak byl

Ferekýdés ze Syru, o kterém jsem hovoril v mnichovském cyklu *Východ ve světle Západu* v loňském roce.

Individualitu, kterou máme v onom žáku orfických mystérií, nacházíme díky bádání v kronice Akáša znovu vtělenou ve 4. století po Kristu. V opětovném vtělení ji nacházíme uprostřed alexandrijského dění, přičemž orfická tajemství jsou zde přeměněna v osobní prožitky, ovšem nejvyššího druhu. Je pozoruhodné, jak to vše bylo při opětovném vtělení převedeno v osobní prožitky. Vidíme, že tato individualita se znovu narodila na konci 4. století po Kristu jako dcera velkého matematika Theóna. Vidíme, že v její duši ožívá vše, co bylo v orfických mystériích možné prožít z náhledu na velké, matematické, jasuplné souvislosti světa. To vše se teď stalo osobním nadáním, osobní schopností. Dokonce i tato individualita teď potřebovala za otce matematika, aby od něj mohla něco zdědit; tak osobní musely být tyto schopnosti.

Pohlížíme tak zpět na dobu, kdy byl člověk ještě spojen s duchovními světy jako ona orfická osobnost, a vidíme její stínový obraz mezi těmi, kdo vyučovali v Alexandrii na rozhraní 4. a 5. století. Tato individualita do sebe dosud nepojala nic z toho, co lidem, mohli bychom říci, umožňovalo přehlížet stinné stránky křesťanských počátků; neboť v této duši bylo vše, co doznívalo z orfických mystérií, ještě příliš velké, než aby to mohlo být osvíceno jiným světlem, novou událostí Krista. To, co se kolem objevovalo jako křesťanství, například v podání Theofila nebo Cyrila Alexandrijského, bylo vpravdě takové povahy, že ona orfická individualita, která nyní získala osobní charakter, mohla podat a říci něco většího a moudřejšího než ti, kdo v ten čas v Alexandrii zastupovali křesťanství.

Theofil i Cyril byli naplněni nejhlubší nenávisť vůči všemu, co nebylo křesťansko-církevní v úzkém smyslu, v němž to právě tito dva arcibiskupové pojímali. Křesťanství tu získalo zcela

osobní ráz, ráz natolik osobní, že tito dva arcibiskupové si verbovali osobní žoldnéře. Odevšad byli přiváděni lidé, kteří měli tvořit takřikajíc ochranné jednotky těchto arcibiskupů. Na čem jim záleželo, byla právě moc v tom nejosobnějším smyslu. A co je zcela naplňovalo, byla nenávisť vůči všemu, co sice pocházelo z dávných dob, přesto bylo mnohem větší než to nové, objevující se ve zpitvořené podobě. Tito křesťanští alexandrijští hodnostáři chovali nejhlubší nenávisť zejména vůči oné individualitě opětovně narozeleného [někdejšího] orfika. Není proto divu, že tato individualita opětovně vtěleného orfika byla očerněna a obviněna z černé magie. Což stačilo, aby byla celá ta lůza, naverbovaná za žoldnéře, poštvána proti vznešené, jedinečné postavě opětovně vtěleného Orfeova žáka.

Tato postava byla ještě mladá, avšak i přes své mládí, i přesto, že musela projít lecčím, co i v tehdejší době činilo ženě kvůli dlouhým studiím obtíže, pokročila vzhůru ke světlu, jež mohlo zazářit nade vsí moudrostí, nade vsím poznáním tehdejší doby. A bylo něco úžasného, když v učebních síních Hypatiiných - neboť jméno tohoto opětovně vtěleného orfika bylo Hypatia - když tu v Alexandrii k nadšeným posluchačům pronikala ta nejryzejší, nejjasnější moudrost. Podmanila si nejen staré pohany, ale i takové rozvážné, hluboké křesťany, jakým byl Synesios¹¹. Měla významný vliv a člověk mohl v Hypatii prožívat znovuoží- vání dávné pohanské Orfeovy moudrosti, převedené na osobní úroveň.

A vesmírná karma působila vpravdě symbolicky. To, co bylo tajemstvím jejího zasvěcení, se skutečně objevilo promítnuto na fyzickou pláň, vrženo sem jako stínový obraz. Tím se dotýkáme události, která je symbolicky účinná a významná pro mnohé děje odehrávající se v historických dobách. Dotýkáme se události, která je zdánlivě jen mučednickou smrtí, která je však symbolem, v němž se vyjadřují spirituální síly a významy.

Jednoho březnového dne roku 415 padla Hypatia za oběť vzteku lidí soustředěných kolem alexandrijského arcibiskupa. Chtěli se zbavit její moci, její duchovní moci. Nevzdělané, divé hordy se přihnaly i z okolí Alexandrie a ta moudrá panna* byla pod záminkou vyvedena ven. Vstoupila do vozu a tu se na ni poštvané hordy na znamení vrhly, strhaly z ní šaty, odveklely ji do kostela a doslova jí servaly maso z kostí. Roztrhaly ji na kusy a tyto kusy jejího těla pak tlupy zcela odlidštěné svými lačnými vášněmi ještě vláčely po městě. Takový byl osud velké filosofky Hypatie.

Symbolicky, abych tak řekl, je tu naznačeno něco, co hluboce souvisí se založením Alexandrie Alexandrem Velikým, i když se to odehrálo mnohem později. V této velké a významné události se zrcadlí důležitá tajemství čtvrtého poatlantského údobí - v události, která to, co musela ukázat jako rozplynutí, jako smetení starého, předložila světu způsobem tak paradoxně velkolepým a v symbolu tak významným, jakým bylo veřejná porážka - jinak to nelze nazvat** - nej významnější ženy z přelomu 4. a 5. století, Hypatie Alexandrijské.

Stuttgart, 27. prosince 1910

GA 126

*V německém vydání je zde uvedeno *jungfräuliche Waise*, což by znamenalo *panenská sirota*, nejspíš se zde však jedná o chybu v zápisu a mělo být uvedeno *jungfräuliche Weise*; výslovnost je v obou případech stejná, přičemž *Waise* znamená *sirota*, *Weise* pak v tomto případě ženskou formu slova *mudrc*. Hypatiin otec zemřel v roce 405, kdy už byla dávno dospělá, a mluvit o ní jako o sirotě tudíž postrádá smysl. (Pozn. překl.)

** Rudolf Steiner použil výraz *Hinschlachtung*, tedy porážka, jako když se porážejí zvířata na jatkách. (Pozn. překl.)